

6. ר' צדוק הכהן מלובלין - תקנת השבין עמוד קיד
מי שאין בו שום שמץ חסרון לא יכול לחשוך את חבירו גם כן
בחסרון דאין מרגיש במציאת חסרון ודן הכל לכף זכות, ועל כן
אמרו ז"ל (קידושין ע"ב) כל הפוסל במומו פוסל דאין אדם פוסל
לחבירו במה שאין בו אלא אם כן יש בנפשו שמץ מזה ואז רואה
גם בחבירו מאותו חסרון שבו כי הנפשות כמראות כנודע:

7. משנה מסכת אבות פרק א משנה ו
יהושע בן פרחיה אומר עשה לך רב וקנה לך חבר והוי דן את כל
האדם לכף זכות:

8. בעל שם טוב ויקרא פרשת קדושים
כשרוצים למעלה לדון את האדם על איזה עבירה, מראין לו
מן השמים זו העבירה ומעשה זו בסגנון אחר, אצל אדם אחר,
וזה האדם הוא כועס על חבירו, ואמר שהוא ראוי שיעלה לו
כך וכך, ומה שאמר ודן את חבירו, בזה הפסק עצמו דנין אותו,
כי הוא בעצמו היה דן את עצמו בלא מתכוון, ועל כן הזהירו
חז"ל (אבות א', ו') והוי דן את כל האדם לכף זכות, כי בהיות
כשידין את חבירו לזכות, לא יתן פסק על עצמו, ולא ידונו
אותו בשום עונש בחייו

9. והגדת פרשת אמר עמוד 371
שמעתי בשם החפץ חיים זצ"ל שאמר, 'העולם' סבור שכל טיפש, פיקח
הוא בעניניו (והראיה מדיני 'מיגו', שהואיל ויכול היה לטעון טענה טובה
יותר נאמן הוא בטענתו. ומי יאמר, אולי לא עלתה הטענה הניצחת על
דעתו. והראיה, שכל טיפש חכם מחוכם הוא בעניניו). ועינינו הרואות,
איך שכל חכם טיפש מטופש הוא בעניניו שמניה לנגיעותיו ומאוי
לשחד דעתו ולסמא את עיניו. והוסיף: הכתוב אומר: "ולא תונו איש את
עמיתו" – שאסור לאדם לרמות את רעהו. וידוע שבכל מקום דרשו
"את", לרבות. אף כאן: "את", לרבות שלא ירמה את עצמו! אמר
הרבי מקליזניבורג זצ"ל: ואצלנו ידועה אמרת רבי הירש מרימינוב
זצ"ל שאותיות א' וע' מתחלפות כידוע. ואם כך הוזהרנו: "ולא תונו איש
את אמיתו", את האמת הפנימית שלו....

אדם קרוב אצל עצמו

10. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף כה עמוד ב
דאמר רבא: אדם קרוב אצל עצמו, ואין אדם משים עצמו רשע.

11. משנה מסכת אבות פרק ב משנה ד
הלל אומר... ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו

12. ממעינות הנצח
והרי למקום חברך לעולם אי אפשר שתגיע, כי לא כל דעות בני אדם
שוות? לכן – אומר השפ"א – ראוי שבכלל לא תדון אותו...

13. מכתב מאליהו חלק ד עמוד 33
לשם מה ניתנה לאדם הרגשת אנוכיות חזקה כל כך? ברור
ששאיפה אדירה זו נצרכת לנו כי רק על ידה יהיה לנו כח
הדחף להגיע את דרגות גבוהות בעבודת ה', כמו שכתוב "אם
תבקשנה כססף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה' וגו'" וכן
"ונדעה נרדפה לדעת את ה'". אבל כלי מסוכן הוא זה ואם
לא משתמשים בו כהוגן יש בכחו לדחות האדם לגמרי מעל
בוראו ח"ו... כדי להרגיל את האדם להשתמש באנוכיות אך
ורק לעבודת ה' ולטובת זולתו נתנה לנו התורה את המצוה
הכוללת "ואהבת לרעך כמוך", דהיינו שיתרגל ללמוד מאנוכיותו
את צרכי זולתו....

פרשת שמיני - שיהיו פיו ולבו שוים

טומאת החזיר

1. ויקרא פרק יא פסוק ז

וְאֵת הַחֲזִיר כִּי מִפְּרִיס פִּרְסָה הוּא וְשִׁסְעַ עִסְעַ פִּרְסָה וְהוּא
גֵּרָה לֹא יֵרָ טָמֵא הוּא לָכֶם:

2. בראשית פרק כו פסוק לד

וַיְהִי עֲשׂוֹ בֶן אַרְבָּעִים עֶנְיָה וַיִּקְחוּ אִשָּׁה אֶת יְהוּדִית בַּת בְּאֵרִי
הַחֲזִיתִי וְאֵת בְּשִׁמּוֹת בַּת אִיכָן הַחֲזִיתִי

(לד) בן ארבעים שנה – עשו היה נמשך לחזיק... החזיר הזה כשהוא שוכב
פושט טלפיו לומר ראו שאני טהור, כך אלו ואלופי עשן גזלים וחומסים
ומראים עלמס כשרים. כל ארבעים שנה היה עשו לד נשים מחתת צעליהן
ומענה אותם, כשהיה בן ארבעים אמר אצא בן ארבעים שנה נשא אשה,
אף אני כן:

3. והגדת פרשת שמיני עמוד 141

בבגד נתפס גנב. הובא לפני השופט, שגזר דינו למות. גזר הדין הובא
לפני הכליף שאישרו. הוציאוהו אל הגרדום והודיעוהו שיש לו רשות
לבקש בקשה אחרונה. אמר: "רוצה אני לומר דבר מה".... התיצב הגנב
וקד קידה. אמר: "אדוני השליט ירום הודו, דין צדק דנני, חטאתי עויתי
פשעתי. ותהא מיתתי כפרה על כל עוונתי, אבל העוון החמור ביותר
שלי אינו ידוע לרבים, ובאתי להתוודות עליו ולתקנו!" הסתקרן הכליף:
"ומה הוא?" אמר: "סוד עובר במשפחתנו מדור לדור, סוד המסוגל
להעשיר את אוצר המדינה ולהשביע רעבון כל תושביה. עוון היה זה
להצניע הסוד ולהעלימו מהשלטונות!" רכן הכליף: "ומה הוא הסוד?"
אמר: "ידוע אני לחש, שאם לוחשים אותו בעת הטמנת גרעין באדמה,
בתוך שעה קלה נובט העץ, וכעבור יום מניב פירות!... יותר מיד
אוזניים כרורות כאן. לא אגלה את הסוד אלא בפני שלושה. הוד רוממות
הכליף, שר האוצר ושר החקלאות".... הגיעו והגנב אמר: "כעת צריך
אנו פנכה מלאה עפר, ספל מים וכמה גרעיני פירות".... ירדו לבוסטן
.... טמנו בעיסת העפר בפנכה, עצם עינינו וגרגר את הלחש בריכוז. פקח
עינינו ואמר: "זהו, הכל מוכן. עכשיו יש רק להטמין את העפר בגומה
שבקרעק. אבל אני איני יכול לעשות זאת. הלחש יפעל רק אם ידי
המטמין נקיות, מעולם לא שלח ידו ברכוש זולתו. ואני, יודעים אתם
נתפסתי בגנבתי". הושיט את הפנכה לשר החקלאות: "בכבוד" – נרתע
השר: לא אני לא יכול... אדם הגון אני, אבל יודעים אתם, כשהייתי
צעיר.... הושיט לשר האוצר: "יתכבד כבודו" – חוורו פני שר האוצר
ואמר: "לא, לא אוכל, חוששני, הלא תבינו הן שר אוצר אני, כספים כה
רבים עוברים דרכי, שמא בטעות, שגיאות מי יבין".... פנה לכליף:
"אדוני ומלכי, הכבוד".... נשא הכליף ידו: "לא... זכורני כשהייתי
ילד... כרע הגנב האומלל על ברכיו וקרא: "אתם השליטים והשרים,
פוחדים שידכם אינן נקיות, מעולם לא חסר לכם מזון, אתם טובעים
בעושר, ושלתם יד, ואני שחטאתי כדי להביא טרף לביתי, להשביע
רעבון בני, אותי דנתם למות!"....

4. משנה מסכת נגעים פרק ב משנה ה

כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו

5. בעל שם טוב בראשית פרשת בראשית

קכו. שנינו כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, ופירש
הבעל שם טוב הקדוש, כל הנגעים שאדם רואה חוץ, זה נמשך
מנגעי עצמו, כמאמר רבותינו ז"ל (קידושין ע"א) כל הפוסל
במומו פוסל:

14. בית קלם עמוד שלה

אין הקב"ה מעניש את האדם על מה שהאדם דורש טובתו שלו ורוצה להפיק תאוותו, כי אין אשם בזה, כי כן צריך להיות שהאדם ירוש טובתו ויענג את עצמו, כי על כן מוטבע בו ככה בטבעו, ולא לחינם טבע בו הטבע (הבורא) הכוח הזה, אם לא כי כן ראוי ונכון לדרוש טובתו ועידונו. אבל השי"ת מעניש את האדם על מה שהוא סכל ופתי. פירושו, כי אנחנו רואים שאדם בעת שרוצה לשתות לוקח כלי נקי ומים נקיים ואם לאו לא ישתה. אבל אם יהיה צמא לא יביט על הכלי שאינו נקי וכשהוא יותר צמא לא יביט גם על המים שאינם נקיים. ולא עוד אלא אם ימצא רק מים ימוץ מהם הלחלוחית להחיות צמו מצמא, ואין אנו מאשימים אותו על זה..משא"כ אם בעת צמאו ישתה מים מלוחים המצמיאים על זה דאי אשם יאשם כי הוא פתי ומקרב מיתתו. כן הוא הדבר בזה. מה שאתה מבקש תאוותך לענג נפשך אין בך אשם, כי כן טבע האדם לבקש תענוג, אבל למה את אתה פתי וסכל לשתות מים מלוחים

15. חזו"א אמונה ובטחון פרק ד אות יד

אין תיקון המידות שולל מהאדם אהבת עצמו, כי מציאות הנטיות לכבוד ולעונג היא מציאות חיובית בהרכב המכונה של זה החי הנקרא אדם, ואין שלילת הנטיות האלה בנין בנפש האדם אלא סתירת הויתו. המוסר אומר לאדם אהוב את עצמך ורכוש כבוד, אבל דע לך מה אשרך עלי חלד ומה כבודך, אין כבוד אלא תורה, אין כבוד אלא ענוה, אין כבוד אלא עזיבת הכבוד, אין אושר רק להשתחרר מנטיות טבעיות ולהיות נכנע לה' ולתורתו – תכלית החיים בעולם הזה ובעוה"ב.

16. בית קלם עמוד של

נצטוינו לקרות קריאת שמע בכל יום ב' פעמים, להזכירנו לאהוב את ה' בכל לבבנו ונפשנו, היינו להסיר מנפשנו 'אהבת עצמו' שהוא נגד קיום התורה, כי אהבת עצמו הוא השטן היותר גדול להפריע עבודת הק' בתורה ויראה, על כן באה המצוה להזכירנו זאת יומם וליל

הנקיות שבמשה ואהרן

17. ויקרא פרק י, טז-טז

(טז) וְאֵת שִׁעִיר הַזֹּזֵפֶאֶת דָּרֵשׁ דָּרֵשׁ מִשֵּׁה וְהֵזָה שֶׁרָף וַיִּקְצֹף עַל אֶלְעָזָר וְעַל אִיתְמָר בְּנֵי אֶהֱרֹן הַזֹּהֲתָרִם לְאִמֹר: (יז) מִדֹּעַ לֹא אֶכְלֹתֶם אֶת הַזֹּזֵפֶאֶת בְּמִקּוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי קֹדֶשׁ קְדוֹשִׁים הוּא וְאַתֶּם יָתֵן לָכֶם לְשִׂאת אֶת עֹן הָעֲדָה לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם לִפְנֵי ה': (יז) הֵן לֹא הוֹבָא אֶת דְּמוֹה אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה אֶכּוֹל תֹּאכְלוּ אֹתָהּ בַּקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי: (יט) וַיִּדְבֹּר אֶהֱרֹן אֶל מִשֵּׁה הֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ אֶת זֹזֵפֶאֶתֶם וְאֵת עֲלֹתֶם לִפְנֵי ה': וְהִקְרָאנָה אֹתִי כַּאֲלֵה וְאֶכְלֹתִי זֹזֵפֶאֶת הַיּוֹם הַיּוֹם בְּעֵינַי ה': (כ) וַיִּשְׁמַע מִשֵּׁה וַיִּיטֹב בְּעֵינָיו: פ

רש"י

(טז) שְׁעִיר הַחַטָּאת – שְׁעִיר מוֹסְפֵי רֹאשׁ חוֹדֵשׁ. וְשִׁלְשָׁה שְׁעִירֵי חַטָּאוֹת קִרְבוּ בּוֹ בַּיּוֹם שְׁעִיר עֲזִים, וְשְׁעִיר נַחֲשׁוֹן וְשְׁעִיר רֹאשׁ חוֹדֵשׁ, וּמִכּוֹלֵן לֹא נִשְׁרָף אֲלָלָה זֶה. וְנַחֲלָקוּ בְּדַבַּר חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל יֵשׁ אֲוֹמְרִים, מִפְּנֵי הַטּוֹמְאָה שְׁנֹגְגָה בּוֹ נִשְׁרָף. וַיֵּשׁ אֲוֹמְרִים, מִפְּנֵי אֲנִיּוֹת נִשְׁרָף, לִפִּי שֶׁהוּא קֹדֶשׁ דּוֹרוֹת, אֲבָל בְּקִדְשֵׁי שְׁעָה סָמְכוּ עַל מִשָּׁה שֶׁאִמְרוּ לָהֶם בְּמַנְהַח (פְּסוּקוֹ יב) וְאֶכְלֹה מִזֹּאת:

18. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף קא עמוד ב

וַיִּיטֹב בְּעֵינָיו, לֹא בּוֹשׁ מִשֵּׁה לּוֹמֵר לֹא שְׁמַעְתִּי, אֲלֵא שְׁמַעְתִּי וּשְׁכַחְתִּי

19. ויקרא רבה (וילנא) פרשת שמיני פרשה יג סימן א

וַיִּשְׁמַע מִשֵּׁה וַיִּיטֹב בְּעֵינָיו הוֹצִיא כְרוֹז לְכָל הַמַּחֲנֶה וְאָמַר אֲנִי טַעֲמִיתִי אֶת הַהֲלָכָה וְאֶהְרֹן אַחִי בָא וְלִמַּד לִי

20. שיחות מוסר מאמר סב

אכן, כבר ביארנו כי היה למשה רבינו טעם נכון להעלים את שכחתו ולומר לא שמעתי, שכן אם תיתכן שכחה אצל משה רבינו הרי עלול הדבר לערער ח"ו את יסודות האמונה בתורת משה, שהרי את כל התורה מלבד שתי דברות הראשונות שמעו ישראל מפי משה, ועל ידו נמסרה התורה לישראל מפי הגבורה, ואם כן אין לך "עת לעשות לה' הפרו תורתך" גדול מזה. ואעפ"כ נמנע משה מלומר לא שמעתי, והודה ולא בוש ואמר "שמעתי ושכחתי", לקיים מה שנאמר "מדבר שקר תרחק" ודבר זה שבח גדול אפילו על משה רבינו. ונוסיף עתה, שזה מה שאמרו "הודה ולא בוש", שהתבונן משה רבינו ומצא כי בעומק כל החשבונות שבענין, מתערב גם שמץ של הנאה שיימנע ממנו בושה על שכח את דבר ה', ונמצא נהנה מעבירה. לכן ביטל משה את כל החשבונות והודה ולא בוש ואמר "שמעתי ושכחתי", ואת ההלכה הזו שלח להודיע בכל גבול ישראל, הלכה לישראל לדורות עולם, שאין לחשוב חשבונות של כבוד שמים במקום שיש בו משום הפרת התורה כשמעורבת בחשבון גם פניה עצמית כלשהי, אלא יקוב הדין את ההר, ומאי דניחא קמי קוב"ה ליעביד!

21. במדבר פרק טז פסוק טו

וַיִּזְוֹר לְבוּשֵׁה מֵאֵד וַיֹּאמֶר אֶל ה' אֵל תִּפְּן אֶל מִנְזֹתָם לֹא זָזוּמֹר אֲזוּר מִהֶם וְשִׂאתִי וְלֹא הִרְעֵתִי אֶת אֲזוּר מִהֶם:

רש"י
 לא חמורו של אחד מהם נטלתי. אפילו כשהלכתי ממדין למכרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור, והיה לי ליטול אותו החמור משלהם, לא נטלתי אלא משלי

22. דעת תורה במדבר קס

משה בשמעו תביעת דתן ואבירם עליו "כי תשתרר עלינו גם השתרר", דברי שמצה, מאנשי שונאיו, ודברים שהנם גם היפוך כל מציאותו של משה רבינו, העניו מכל אדם, ואע"פ כן לא השיב פשוט כי בשקר הדברים, אלא כי כשמוכיחים אותך, אף בדברים הכי זרים, קודם כל תמננה אזניך, אל תבהל להשיב "אין הדבר ביי" וחסל! אלא חפש במעשיך ובחון אותם, הקש בקורנם והעבר אותם בכור המבחן, לבחון ולידע היטב מה נמצא שם! רק אחרי שמצא מרע"ה עובדות גדולות מוכיחות ברור, כי "לא חמור אחד מהם נשאתי" וכו', וכו', כי אז הוא שפנה להקב"ה לאמור "אל תפן אל מנחתם", ו"פנה אלי", כי לא אשמתי בכלום, והיטב חרה לי עליהם ועל דבריהם כי לקנתר באו, "איני מוחל על עלבוני ואין למחול להם בלעדי" (ספורנו)

23. ויקרא פרק ט פסוק כג

וַיִּבֵּא מִשֵּׁה וְאֶהֱרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּצְאוּ וַיִּבְרְכוּ אֶת הָעָם וַיֵּרָא כְבוֹד ה' אֶל כָּל הָעָם:

רש"י
 כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל, היה מנטער ואמר יודע אני שבעם הקדוש צרוך הוא עלי ונשצילי לא ירדה שכינה לישראל. אמר לו למשה משה אחי כך עשית לי, שנכנסתי ונתציישתי. מיד נכנס משה עמו וצקשו רחמים וירדה שכינה לישראל:

24. דעת תורה ויקרא עמוד נז

טבע האדם הוא להיפך, בכל צרה שלא תבוא עליו הוא תולה תמיד בדברים אחרים ולא בחטאיו. וכש"כ צרה שלא תבא על הציבור, הנה קל מאד לתלות הסיבה בחברו שחטא, ולא בעצמו הוא, אם כי הלא יתכן מאוד שאמנם בגללו, ובסיבת חטא שלו, באה הצרה...כשראה אהרן שלא ירדה שכינה לישראל, הצטער ולא תלה בסרחון שום אדם, אע"פ שהיו חוטאים יותר גדולים ממנו, שהרי סוכ"ס העם הוא שחטא בעגל! תלה הסרחון דוקא בו, עד בושת, ואנן לכל הפחות עלינו לדאוג שמא אני גרמתי הכל וזולת חטאי אולי לא היתה באה כל הצרה על הכלל, ואף אם רואה גם אחרים חוטאים, אבל שמא שלי גדולה משלהם

ר' צדוק מבאר שמי שאין בו שום שמץ חסרון לא יכול לחשוך את חברו גם כן בחסרון, שהרי סוף סוף אין הוא מרגיש במציאת החסרון, ולכן אם בכל זאת רואה חסרון אצל חברו עליו לדעת שהחסרון קיים אצלו ברמה זו או אחרת. משום כך אומר יהושע בן פרחיה "הוי דן את כל האדם לכף זכות" ומבאר הבעש"ט שכשרוצים לדון את האדם על איזה עבירה בעולם העליון, מראים לו מן השמים את אותה עבירה בסגנון אחר, אצל אדם אחר, וכפי שאדם ידון את זולתו כך ידונו אותו. ההסבר לכך הוא פשוט, האדם כלפי עצמו מתנהג בסלחנות ובהבנה רבה שפעמים רבות רחוקה מן האמת מה שאין כן כלפי זולתו. וכמו שאמר החפץ חיים צ"ל ש'העולם' סבור שכל טיפוש, פיקח הוא בעיניו והראיה מדיני 'מיגו', שהואיל ויכול היה לטעון טענה טובה יותר נאמן הוא בטענתו. ולכאורה מדוע, אולי לא עלתה הטענה הניצחת על דעתו? אלא מכאן ראינו, שכל טיפוש חכם מחוכם הוא בעיניו. אך באמת עיניו רואות, איך שכל חכם טיפוש מטופש הוא בעיניו שמניח לנגיעותיו ומאוויו לשחד דעתו ולסמא את עיניו. והוסיף: הכתוב אומר: "ולא תונו איש את עמיתו" – שאסור לאדם לרמות את רעהו. וידוע שבכל מקום דרשו "את", לרבות. אף כאן: "את", לרבות שלא ירמה את עצמו! והוסיף הרב גלינסקי משמו של רבי הירש מרימנוב צ"ל שאותיות א' וע' מתחלפות כידוע. ואם כך הזהרנו: "ולא תונו איש את אמיתו", את האמת הפנימית שלו...

אדם קרוב אצל עצמו

10-12 – מה מביא את האדם לחשוב שאצלו הפנים והחוץ שווים לטובה ואילו אצל זולתו הוא רואה את הפער? רבא עונה על שאלה זו במשפט אחד: "אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע! הקרבה של האדם אצל עצמו גורמת לכך שהוא יכיר את המציאות מכל צדדיה וכיון שהוא מכיר את המציאות מכל צדדיה הוא תמיד מהפך בזכות עצמו, מה שאין כן אצל זולתו, כיון שהאדם לא כל כך קרוב אל זולתו כמו שהוא קרוב אצלו גם היכולת להפך בזכותו קשה יותר עד בלתי אפשרית. הלל היה אומר "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו" וביאר השפ"א שכיון שאין שום אפשרות לאדם להגיע למקום חברו לכן ראוי לו לאדם שלא לדון כלל את חברו!

13-16 – מהיכן נובעת הקרבה של האדם לעצמו ולא לזולתו? הכל בא מהרגשת האנוכיות שטבע הקב"ה באדם. המכתב מאליהו מבאר שהרגשה זו טבועה אצל האדם בצורה כל כך חזקה משום שרק על ידה יהיה לנו כוח ודחף להגיע לדרגות גבוהות בעבודת ה', אך על האדם לדעת שכשם שהרגשה זו יכולה להביא אותה למדרגות גבוהות כך באותה מידה יכולה הרגשה זו לסכן את האדם ולהורידו למדרגה תחתונה עד כדי דחיית האדם מעל בוראו ח"ו. כדי להרגיל את האדם להשתמש באנוכיות אך ורק לעבודת ה' ולטובת זולתו נתנה לנו התורה את המצוה הכוללת "ואהבת לרעך כמוך". וכפי שראינו כבר קודם, לדון את האדם לכף זכות כפי שאנו דנים את עצמו ובכלל עדיף שלא לדון עד שנגיע למקומו של הזולת. גם הסבא מקלם לא רק שלא מגנה את מידת האנוכיות אלא מבאר שכך צריך להיות – "כי כן צריך להיות שהאדם ידרוש טובתו ויענג את עצמו, כי על כן מוטבע בו ככה בטבעו!!!", אלא שאם האדם משתמש במידה זו בסכלות ה' יענישו. כדי להסביר את דבריו מביא הסבא מקלם משל נפלא לאדם צמא.

סיכום - פרשת שמיני - שיהיו פיו ולבו שוים

טומאת החזיר

1-3 – שלושה סימני טהרה יש לבהמה, שניים חיצוניים – מפרסת פרסה ושסעת שסע, ואחד פנימי – מעלת גרה. החזיר "זכה" להיות סמל הטומאה, לכאורה יש לתמוה מדוע, הרי סוף סוף מתוך שלושה סימני כשרות יש לו שניים – "ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא ושסע שסע פרסה והוא גרה לא יגר טמא הוא לכם". אלא שלחזיר יש תכונה שהיא סתירה גמורה בעבודת ה' – כדי להיות עובד ה' אמתו יש להשוות פנים לחוץ. כלפי חוץ החזיר נראה טהור וכפי שאומר המדרש "כשהוא שוכב פושט טלפיו לומר ראו שאני טהור", אולם, הכל הצגה גמורה, שהרי בפנים הוא טמא לחלוטין. עשו היה בן ארבעים שנה ולקח לאשה את יהודית בת בארי ואת בשמת בת אילן החתי. במדרש מבואר שעד גיל ארבעים עשו לא "נח" – "כל ארבעים שנה היה עשו צד נשים מתחת בעליהן ומענה אותם" אז מה מיוחד שבגיל ארבעים הוא נשא נשים? אלא שעשו אמר "אבא בן ארבעים שנה נשא אשה, אף אני כן". כל נישואיו של עשו היה מעשה חיצוני בלבד. ניסיון כושל להדמות לאביו בחיצוניות ולא בפנימיות. ניתן לומר ש'החזיר' מבטא אדם צבוע שמודע לסתירה הקיימת אצלו בין הפנים והחוץ, אך ניתן גם לומר ש'החזיר' הוא ביטוי לאדם שמנקודת מבטו האישית הפנים והחוץ שלו שווים, אך האמת שיש סתירה גדולה. מצבו של אדם זה גרוע בהרבה מאדם המודע לצביעותו, שהרי סוף סוף האדם המודע לסתירה יכול להתעורר לתשובה מה שאין כן אצל אותו שאינו מודע, לעולם הוא לא ידע על מה הוא צריך לשוב בתשובה. הרב גלינסקי מביא סיפור נפלא על גבש שנידון למיתה ובבקשתו האחרונה הוכיח לראשי המדינה שהם גרועים ממנו וכל ההבדל ביניהם שהוא גבש משום שלא היה לו פת לחם בבית והם גנבו משום שהם תאווי בצע (כדאי מאד לקרוא את הסיפור שהובא בשלמותו במקור מספר 3). פעמים רבות השחיתות הגדולה נמצאת דווקא אצל האנשים "המרוממים" מעם, אלא שאצלם הכל נעשה בחסות ה"חוק". יתכן והם כלל לא מודעים לשחיתות בה הם שקועים, ואם ניקח אותם לשיחה בארבע עיניים הם גם יסבירו לנו באותות ובמופתים למה הם צודקים. בשיעור זה לא נעסוק באנשי השלטון אלא נעסוק בעצמנו. הנגע הרע של סתירה בין הפנים לחוץ קיים כמעט אצל כל אחד מאתנו ומחובתנו להתבונן על אורח חיינו ולהשתדל כמה שיותר לצמצם את הפער.

4-9 בדרך כלל כאשר אנו לא מודעים לפער שיש בין הפנים לחוץ, לא רק שאנו לא רואים את נגעי עצמנו אלא אנו ממהרים לראות את נגעי חברנו. במשנה בנגעים אמרו "כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו" וביאר הבעש"ט שכל הנגעים שאדם רואה בחוץ, כלומר אצל הזולת זה נובע מנגעי עצמו וכמו שאמרו חז"ל כל הפוסל במומו פוסל. וככל שאנו מרבים לראות את הרע אצל הזולת עלינו לדעת שהפער בין הפנים לחוץ בתוכנו גדול.

משה רבינו מגיע ורואה שקרבן שעיר ר"ח נשרף ולא נאכל ומיד קוצץ על בני אהרון: "מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקודש...". הרי אף אחד לא אמר לכם בעת הזאת לא לאכול מחמת האנינות או טומאה. אהרון עונה למשה ואומר שאין מקום להשוואה בין שני הקרבנות- שהם הוראת שעה ולא יבואו יקריבו עוד כדוגמתם- לבין קרבן שעיר ר"ח שהוא קרבן לדורות וודאי שיש לנהוג בו כפי הכללים ההלכתיים שנהגו בכל השנים.

משה רבינו שומע את דברי אהרון "וייטב בעיניו". מפרש רש"י שהודה ולא התבייש לומר לא שמעתי.

בגמרא מבואר שלא רק שמשה אמר לא שמעתי, אלא אמר "שמעתי ושכחתי" ובמדרש מבואר שהגדיל משה לעשות והוציא כרוז בכל המחנה ואמר "אני טעיתי את ההלכה ואהרון אחי בא ולמד לי"

ר' חיים שמואלביץ תמה על התנהלותו של משה רבינו, גם אם נאמר שמשה טעה, איזה עניין יש ללכת ולפרסם את הדבר. איזה דבר טוב יכול לצאת מכך שמשה מיידע את כל עם ישראל שעל אף שלמד דברים הוא שכח אותם. הרי סכנה גדולה יש בידיעה זו. יקומו הכופרים ויאמרו אם הלכה זו שכח אולי שכח עוד דברים ואולי אינו מדייק בדבריו של הקב"ה ואולי לא הבין נכון?! הרי משה רבינו בהודאתו, מסכן את המסורת של התורה, איך אפשר לבנות מסורת על אדם שמעיד על עצמו שגם מה שלימדו אותו יתכן ושכח?!!!! הקושיא נפלאה והתירוץ נפלא לא פחות. משה רבינו התבונן ומצא כי בעומק כל החשבונות שבענין, מתערב גם שמץ של הנאה שיימנע ממנו בוושה על ששכח את דבר ה', ונמצא נהנה מעבירה. לכן ביטל משה את כל החשבונות והודה ולא בוש ואמר "שמעתי ושכחתי", ואת ההלכה הזו שלח להודיע בכל גבול ישראל, הלכה לישראל לדורות עולם, שאין לחשוב חשבונות של כבוד שמים במקום שיש בו משום הפרת התורה כשמעורבת בחשבון גם פניה עצמית כלשהי, אלא יקוב הדין את ההר, ומאי דניחא קמי קוב"ה ליעביד!

משה רבנו כל כך חשש מכך שהפנים והחוץ לא יהיו שווים וכביכול העדיף לסכן את המסורת ובלבד שלא יהיה שמץ של פער בין הפנים לחוץ. אפשר להתווכח ולומר שזה תירוץ קיצוני מידי ופעמים גם מסוכן, אבל נראה לי שיש בו נקודה מאד אמיתית ועמוקה וכיון שאנחנו לא משה רבנו ורוב ההחלטות שנקבל בחיינו לא יסכנו אף אחד היסוד הוא אמתי ונכון ובמקום שאנו חשים שיש חשש גדול לנגיעות יש לשבת שבעה נקיים עד שנקבל החלטה כיצד לפעול.

כשאדם רוצה לשתות הוא לוקח כוס נקיייה ומים נקיים, אך אילו צימאנו יהיה רב הוא לא ידקדק כל כך ברמת הניקיון של הכלי ואפילו אם ימצא רקק מים וימוץ מהם הלחלוחית כדי להרוות את צימאנו, לא נוכל לבוא אליו בטענות, אך אילו אותו אדם כדי להרוות את צימאנו ישתה מים מלוחים המגבירים את הצמא "על זה ודאי אשם יאשם כי הוא פתי ומקרב מיתתו". כך הוא הדבר במידת האנוכיות, כאשר האדם משתמש במידת האנוכיות כדי למלא את חסרונו לא נוכל לבוא אליו בשום טענה, אך אילו ישתמש האדם במידת האנוכיות כדי להגביר את תאוותו על כך ודאי ראוי הוא לעונש. על הדברים החומריים אומרים חז"ל "אין אדם מת וחצי תאוותו בידו", "יש לו מנה רוצה מאתיים", "אבר קטן יש לו לאדם מרעיבו שבע משביעו רעב" וכו', ככל שהאדם מנסה כביכול למלא את תאוותו הוא גורם בדיוק את ההפך, צימאנו רק הולך וגדל, הרגשת החוסר הולכת וגדלה וחיי מתמלאים בהרגשת ריק. לעומת זאת כאשר אדם ממלא עצמו ברוחניות, נכון שגם שם אין נכון להסתפק במה שיש ותמיד צריך לשאוף להוסיף עוד אך ההרגשה שעוטפת את האדם היא הרגשת שמחה וסיפוק. למקום הזה ראוי וצריך להשתמש במידת האנוכיות. וכמו שאומר החזו"א ש"אין תיקון המידות שולל מהאדם אהבת עצמו כי מציאות הנטיות לכבוד ולעונג היא מציאות חיובית בהרכב המכונה של זה החי הנקרא אדם ואין שלילת הנטיות האלה בנין בנפש האדם אלא סתירת הוויתו" אלא שהמוסר באותה שעה שאומר לאדם לאהוב את עצמו ולרכוש לעצמו כבוד, אומר גם, שאין כבוד אלא ענוה, אין כבוד אלא עזיבת הכבוד ואין אושר רק להשתחרר מנטיות טבעיות ולהיות נכנע לה' ולתורתו! משום כך מסביר הסבא מקלם נצטוונו לקרוא קריאת שמע פעמיים ביום, להזכירנו לאהוב את ה' בכל לבבנו ונפשנו ולהסיר מנפשנו את אהבת עצמנו שהוא נגד קיום התורה, כי אהבת עצמו הוא השטן היותר גדול שמפריע בעבודת ה'. כמובן שאין כוונתו לבטל לגמרי את האנוכיות שהרי הוא עצמו אמר שמידה זו טבעית לאדם, אלא כוונתו שנכוון ונשתמש במידה זו בדרך הנכונה והראויה כאשר כל האנוכיות שלנו מופנת כדי להשיג את אהבתו יתברך.

נסכם ונאמר שלהיות אנוכי זה טבעי אך חובתנו לנתב את הטבעיות הזו למקומות חיוביים ונכונים. אדם שכל היום מצדיק את עצמו ורואה את הפגמים אצל הזולת, משתמש באנוכיות באופן לא נכון, לעומת זאת אדם שבעזרת האנוכיות מתקן את עצמו להתעלות בעבודת ה' משתמש באנוכיות באופן הראוי והנכון.

הנקיות שבמשה ואהרן

אהרון ובניו מצטווים להקריב שלושה קרבנות, שני קרבנות (עיזים ונחשון) היו קרבנות שהוקרבו לשעה וקרבן שעיר ראש חדש שמוקרב עכשיו ויוקרבו בכל הדורות. אהרון ובניו אוכלים שני קרבנות (עיזים ונחשון) אך את קרבן ר"ח הם אינם אוכלים או מחמת טומאה שהיתה בקרבן או מחמת אנינות שמתו שני בניו של אהרון ואונן אינו אוכל בקרבן.

לכאורה, אם אסור לאכול קרבן מחמת אנינות, מדוע אהרן ובניו נהגו איסור אכילה רק בקרבן ר"ח ולא בכל שלושת הקרבנות? משה רבנו אמר לאהרן ובניו במפורש "ואכלוה" ומשה ידע שהם אוננים, אלא שאהרן ובניו סברו שדברי משה הם דוקא לקרבנות שעה אך בקרבן לדורות (שעיר ר"ח) יש לנהוג כפי שנהגו כל השנים, משום כך שני קרבנות אוכלים וקרבן שעיר ר"ח שורפים.

21-22 – גם במחלוקת קורח ועדתו אנו מוצאים כיצד משה נזהר שהפנים והחוץ יהיו דבר אחד. לאחר שמשה שומע את טענות קורח ועדתו "יחר למשה ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם, לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעותי את אחד מהם". ר' ירוחם הלוי לומד מדברים אלו על גדולתו של משה. גם לאחר ששמע משה את דברי ההבל והשקר והשמצה מפי שונאיו הוא לא עונה מיד ואומר שהכל שקר והבלים אלא הוא מחפש במעשיו ובוחן אותם אם אין בהם שמץ פסול, רק לאחר שמצא משה רבנו ע"ה עובדות גדולות המוכיחות באופן ברור על נקייתו, "לא חמור אחד מהם נשאתי..." הוא פונה לה' ומבקש "אל תפן אל מנחתם". ומכאן על כל אחד ואחד ללמוד שבשעה שמטיחים בו האשמות אסור להיבהל ולהשיב "אין הדבר בי" וחסל, אלא חובתנו לחפש במעשינו ולבחון היטב את הדברים.

23-24 – גם אצל אהרן אנו מוצאים בפרשתנו נקיות גדולה. ביום השמיני למילואים בר"ח ניסן לאחר שאהרן מקריב את הקרבנות, כולם מחכים שהשכינה תרד, אך השכינה לא יורדת. אהרן הצטער מאד ואמר: "יודע אני שכעס הקב"ה עלי (מעשה העגל) ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל", מיד נכנס משה עמו לאהל מועד ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל. ר' ירוחם הלוי אומר שטבע האדם שבכל צרה שלא תבוא עליו הוא תולה תמיד בדברים אחרים ולא בחטאיו וכש"כ צרה שלא תבוא על הציבור, קל מאד לתלות הסיבה בחברו שחטא ולא בעצמו. כשראה אהרן שלא ירדה שכינה לישראל, הצטער ולא תלה הסרחון בשום אדם, אע"פ שהיו חוטאים יותר גדולים ממנו, שהרי סוף כל סוף העם הוא שחטא בעגל ולא אהרן, ואפילו הכי תלה אהרן את הסרחון דוקא בעצמו. ומכאן עלינו ללמוד שגם בעניינינו עלינו לדאוג שמא אני גרמתי הכל וזולת חטאי אולי לא היתה באה כל הצרה על הכלל, ואף אם רואה גם אחרים חוטאים, שמא שלי גדולה משלהם.

חברים יקרים!

טהרה אמתית היא טהרה שמתחילה מהפנים ומתבטאת בחוץ. מציאות של "טהרה" חיצונית וטומאה פנימית לא רק שאין ל"טהרה" החיצונית כל משמעות אלא היא יותר גרועה מטמא גמור. פעמים רבות האדם לא מודע לסתירה בין הפנים לחוץ וגם אם בתחום מסוים המודעות קיימת, יתכן שבתחום אחר היא נעדרת.

טבע האדם לא להיות מודע לנגעי עצמו אבל בהחלט להיות מודע ל"נגעי" חברו, אך על האדם לדעת שכל מום שהוא מוצא בזולתו קיים גם אצלו, שהרי "כל הפוסל במומו פוסל". ככל שאנו מרבים לראות מום אצל זולתנו עלינו לדעת שגם אצלנו גדולה הסתירה בין הפנים לחוץ.

הקושי של האדם לראות את נגעי עצמו נובע מכך "שאדם קרוב אצל עצמו וככל שהקרבה גדולה כך גדול גם הלימוד זכות על עצמו. הקרבה של האדם אל עצמו נובעת מכך שהאדם הוא יצור אנוכי. האנוכיות הינה תכונה טבעית ואין שום ציפייה מהאדם לבטל אותה ולגרש אותה, כל הציפייה מהאדם היא להשתמש באנוכיות הזו לדברים חיוביים ולהתעלות בעבודת ה'. כאשר האדם משתמש באנוכיות בצורה נכונה הוא מתעסק עם עצמו, הוא מתעסק ביחס שבינו לבין הבורא וכלל לא מתעסק עם זולתו כמו שמצינו אצל גדולי האומה משה ואהרן שתמיד בחנו את הדברים בינם לבין הבורא גם כשבקלות ניתן היה לתלות את הקלקלה באחרים.

שבת שלום ומבורך!!!

כל אחד מאתנו נתקל בהתמודדות הזו פעמים רבות במהלך חייו. נביא שתי דוגמאות כדי לתת ליסוד הזה ביטוי מעשי. תלמיד בבית ספר- הורים מקבלים זימון לבוא אל המנהל, המנהל אומר להורים: "הילד שלכם צריך רטלין, זה יעזור גם לו וגם לשאר הכיתה, המצב הנוכחי פוגע גם בו וגם בשאר התלמידים". ההורים מסתכלים אחד על השני ועונים: "נחשוב על זה". מגיעים הביתה ומתחילים להסביר למה המנהל לא מבין בחינוך וכמה רטלין זה דבר מסוכן ויוצר תלות, כל סירובם מעוגן בסברות חינוכיות ו"בהגיון" צרף... נעצור ונשאל את ההורים, מה היה קורה אם הילד שלכם היה ילד טוב ירושלים אלא שלידו היה יושב ילד עם בעיות קשב וריכוז שכל הזמן מושך לו בפאות, קופץ, זז ממקום למקום, מציק וכו' והפתרון היחיד שהמוסד החינוכי רואה כרגע הוא לדחוף לאותו ילד סם הרגעה המכונה רטלין, האם גם אז הייתם מתקשרים להורים של הילד וממליצים לו לסרב למנהל? נראה לי שהתשובה ברורה. זו רק דוגמה אחת ל"הקשפות חינוכיות" שנוולדות מתוך נגיעה אישית. (איני בא להביע דעה לגבי רטלין אם זה טוב או לא טוב ולא נראה לי שזה כל כך משנה, היום מוסדות החינוך משתמשים בכלי הזה וכשאנחנו שולחים את ילדינו למוסד חינוכי מחובתנו לכבד את הגישה החינוכית של המוסד בין אם אנו מסכימים ובין אם לא, מאבק במוסד החינוכי תמיד יביא לתוצאות לא טובות בעיקר לילד)

לפני כמה שנים פנתה אלינו גננת ואמרה שהיא חושבת שכדאי לשלוח את הילד לאבחון משום שההתנהלות שלו לא מתאימה לגילו. אנחנו כהורים, לאחר התייעצות עם אנשי חינוך חשבנו שהגננת שוגה בהבחנה שלה, אך לפני שאמרנו לגננת שאנו מסרבים התקשרתי ושאלתי האם ההתנהלות מפריע לה בגן ופוגעת בשאר הילדים, הגננת מיד אמרה שלא, רק לאחר ששמענו שלה זה לא מפריע החלטנו ללכת על פי ההבחנות של האנשים איתם התייעצנו וב"ה לאחר כמה חדשים הגננת כבר לא זכרה שהיתה "בעיה". ספרתי את הסיפור הזה כדי לומר שלנו ההורים מותר לחשוב אחרת, להתייעץ עם גורמים שהם מחוץ למערכת ולפעול כפי מה שאנו חושבים, אבל כל זה בתנאי שהמערכת לא נפגעת, אם המערכת נפגעת אסור לנו להילחם בה וכפי שכבר כתבתי מחובתנו לכבד את הדרך של המוסד אליו שלחנו את ילדינו.

דוגמה נוספת נביא מהזוגיות. איש ואשה מתחננים ב"ה לאיש יש הורים וגם לאשה. פעמים רבות כל אחד מבני הזוג רוצה לרצות הוריו ומצפה מהבן/בת הזוג להיות שותף מלא, אך לא פעם ולא פעמים לבן/בת הזוג יש קושי להיות שותף והוא/היא מערים קשיים. כדי להגיב בצורה נכונה, לפני שאנו משיבים עלינו לשאול את עצמנו כיצד היינו מתנהגים אילו אותה סיטואציה היתה עם ההורים שלנו. פעמים רבות נמצא שמול ההורים שלנו כל התאוריות והנאומים מתמוססים ורק מול הורי בן/בת זוג הם מתעוררים מחדש. ברור שבמציאות כזו אין השוויה בין הפנים לחוץ ועלינו לשאוף לצמצם את הפערים כמה שיותר.

